

Název bakalářské práce: **Profesní identita učitelek romských dětí v sociálně vyloučené lokalitě**

Autorka bakalářské práce: Anna Rohlíčková

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

Oponentka bakalářské práce: Mgr. Markéta Levínská, Ph.D.

Tématem bakalářské práce je konstrukce sociální identity učitelek, které pracují ve škole ve vyloučené lokalitě.

Učitel je ten, kdo do třídy žáků a žákyň přináší sociální normu – malou a velkou – viz výzkumy Pražské skupiny školní etnografie z 90. let 20. stol., ten, jehož úkolem je sekundární socializace. Pokud se ale podíváme na jeho osobnost, tak hlavní otázka je, jak se vyrovnává s výukou Romů, pro něž škola nemusí být nutně instituce, která přináší sociální vzestup, naopak je často vnímána spíše jako represivní, kterou je potřeba přežít a projít jí. Romové tedy chápou normu nastavovanou školou odlišně.

Téma práce je vysoce aktuální a k zvolenému tématu byla vhodně zvolena i metodologie – kvalitativní analýza polostrukturovaných rozhovorů. Těch bylo uskutečněno dostatečné množství, byly provedeny rozhovory s učitelkami, které působí na škole několik let, i s těmi, které konkrétní školu opustily.

Studentka používá relevantní literaturu, v tématu se poměrně dobře orientuje. Při práci s literaturou bych doporučovala zaměřit pozornost na původ teoretických rámců a poznatků. Aby bylo jasné, že si je autorka vědoma toho, odkud ta, která konkrétní informace pochází a k jakému teoretickému rámci se vztahuje. Téma „Romové v ČR“ je nahlíženo z různých teoretických konceptů, které spolu rivalizují.

Celkově by práci slušelo soustředit se více na školní prostředí, vyjednávání identity a vzdělávání Romů a tím by mohla být teoretická část více fokusovaná a ucelená. Kapitola věnovaná historii Romů a příchodu na české území se mi zdá víceméně zbytečná. Nezdá se mi šťastné popisovat chronologicky-historicky pozici Romů a její vývoj v ČR od 14. stol. na několika málo stránkách. To, že o místě Romů ve ČR a jeho vývoji v historii studentka ví, je samozřejmě žádoucí, ale to neznamená, že o něm musí psát.

Osobně bych, vzhledem k tomu, že se zabývala vyjednáváním identity v každodenních interakcích, zahrнула do teorie a následné interpretace i dílo E. Goffmana a to zejména Stigma, které se zabývá zvládnutím narušené, stigmatizované identity, kterou studentka pozorovala i u učitelek.

V praktické části je proveden poctivý výzkum. Vzhledem k tématu a k tomu, že studentka prováděla výzkum v domovském městě, by bylo vhodné přinést osobní perspektivu, tj. prekoncepty, které výzkumnice má, aneb jak se mluví o škole u nich doma. Aby její osobní zkušenost mohla být oddělena od zkušenosti výzkumnice. Tento aspekt je potřeba vnést do dotazování a do analýzy (tj. vím, že jsem na půdě, kde to znám, kde se orientuji a pak, že jsem někde mimo známý prostor – a to je pak výzkum. A jakými osobními představami je tento prostor zahlcen předem.)

Za koho se ty učitelky považují, proč zůstávají ve škole, a jaký dopad má vyučování ve vyloučené lokalitě na ně samotné. Mají rády prvňáčky, protože samy potřebují pozitivní vazbu? To, že posuzují Romy tak negativně, není to proto, že celá jejich aktivita-učení je jen série selhávání?

Díličí poznámky, připomínky, gramatika a překlepy:

Proč v teoretické části, viz s. 9., vkládá za sebou – výsledky sčítání a určování skupinové identity? Kdo je Rom nějak souvisí s vyplňováním dotazníku při sčítání lidu? Existují i jiné způsoby, jak je určován počet Romů v ČR. Tam bych pak to tážení po určování etnicity druhého vnímala jako více relevantní. S Jakoubkem a jeho pojetím etnicity polemizuje Doubek (Funkce kulturních modelů, 2011).

Organizace na mezinárodní úrovni vytvářeli Romové i před 90. lety, pravda v ČR ne, pouze v 60. letech 20. stol. se měli možnost více angažovat i v kontaktování se zahraničními organizacemi.

Metodologie – rozhovor je sice podstatný pro kvalitativní výzkum, ale není jediný, jak by téměř z textu vyplývalo.

Překlep v nadpise Život Romů po revoluci 1898, gramatická chyba s. 17 vyplývající – vyplývající.

Shrnutí: Práce je kvalitně zpracována, je vidět, že studentka se tématu věnovala samostatně a odvedla dobrý výkon. Cíle a téma práce byly naplněny.

Práci doporučuji k obhajobě.

Hodnocení: velmi dobře/2

Otázky k obhajobě:

Proč se domnívá, že Romové se nehlásí při sčítání lidu ke „své národní příslušnosti“?

Mají učitelky-aktérky výzkumu představu, proč žijí Romové ve vyloučené lokalitě?

Studentka se v práci zmiňuje, že se od sebe liší učitelky, které zůstaly a ty, které odešly. Mohla by se v obhajobě tomuto tématu věnovat hlouběji, analyticky?

Zažily některé to, že by měli kontinuálně jednu třídu – tedy viděly, jak se z těch hodných dětí stávají ti kriminálníci?

V Hradci Králové 9. 8. 2022

Markéta Levínská